

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและเห็นได้ชัดเจน เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการและระบบการสื่อสาร รวมทั้งการที่ประเทศไทยมีการติดต่อกับสัมพันธ์กับประชาคมโลกอย่างกว้างขวางมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ทำให้ประชากรของประเทศปรับตัวไม่ทัน และก่อให้เกิดความไม่สมดุลของการพัฒนาประเทศ มีคำกล่าวบทหนึ่งกล่าวไว้ว่า " การพัฒนาประเทศจะได้ผลหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชากรเป็นหลัก เพราะคนคือทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของชาติ " คำกล่าวดังกล่าวนี้เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปเพราะไม่มีประเทศใดในโลกที่มีความเจริญรุ่งเรืองสูง แต่คุณภาพของประชากรในประเทศต่ำ ฉะนั้นการพัฒนาประเทศจะประสบผลสำเร็จก็ต้องพัฒนาคนควบคู่ไปด้วยเสมอ ซึ่งการพัฒนาคนที่ได้ผลอย่างแท้จริงก็คือ การให้การศึกษาแก่ประชาชน โดยจัดบริการทางการศึกษาให้ทั่วถึงทุกกลุ่มชน และกระจายไปในทุกภูมิภาคของประเทศ

รัฐก็ตระหนักดีว่าการศึกษา เป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาคนดังได้กล่าวไว้ในความมุ่งหมายการจัดการศึกษาของแผนการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 7) พุทธศักราช 2535 ว่า " การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของสังคมสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมี สันติสุขและสามารถเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านของประเทศ " (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ , 2535) และในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาคนเพื่อนำไปสู่ถนนการพัฒนาครอบครัว ชุมชนและสังคมให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีศักดิ์ศรีอีกทั้งมุ่งพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาเต็มศักยภาพเพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองและร่วมสร้างสังคมไทยให้เข้า

สู่สังคมโลกได้อย่างมั่นคง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ , 2537)

กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานของรัฐหน่วยงานหนึ่งที่ทำให้บริการทางด้านการศึกษา ให้ทั่วถึงทุกกลุ่มชน และทุกภูมิภาค โดยกำหนดหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญขึ้น เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่เยาวชน และผู้ใหญ่ที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ให้ได้รับการศึกษาที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต มีพื้นฐานในการเรียนรู้ คิดเป็น เห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรม ได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์และทันต่อเหตุการณ์ รวมทั้งมีโอกาสพัฒนาทักษะและวิชาชีพตามความจำเป็นอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยจัดหลักสูตรไว้ 3 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยผู้จบหลักสูตรจะมีศักดิ์และสิทธิ์เท่ากับผู้จบจากในระบบโรงเรียนทุกประการ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน , 2530)

อย่างไรก็ดี หลักสูตรการเรียนการสอนจะบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดก็ต้องมีการจัดกระบวนการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่มีคุณภาพ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ หลักสูตรจะประสบความสำเร็จได้ก็ต้องอาศัยกระบวนการใช้หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพนั้น ต้องประกอบด้วยครู ผู้เรียนและกระบวนการเรียนการสอน

ในด้านครูผู้สอน ควรต้องมีความรู้กว้างขวาง เข้าใจธรรมชาติและความสนใจของผู้เรียน โดยไม่จำเป็นต้องทำหน้าที่สอนโดยตรงแต่จะต้องเป็นผู้คอยช่วยเหลือ แนะนำ กระตุ้นให้กำลังใจ ทำหน้าที่ประสานงาน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และชี้แนะแหล่งความรู้ที่จำเป็นแก่ผู้เรียน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ได้พัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ และครูจะต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาจิตวิทยาของผู้เรียนและกระบวนการเรียนการสอน (กมลวรรณ มงคลศิริ , 2529)

ในด้านผู้เรียนก็มีบทบาทสำคัญไม่น้อยกว่าครูผู้สอน ดังที่ สุนทร โคตรบรรเทา (2525) ได้กล่าวไว้ว่า " การศึกษาผู้ใหญ่ถือว่านักศึกษาทำหน้าที่เป็นผู้ใหญ่แล้วในสังคมผู้ใหญ่จึงต้องลงมือกระทำการต่าง ๆ ด้วยตัวเอง และตัดสินใจเลือกปฏิบัติในสิ่งที่คิดว่าเหมาะสมกับความสามารถ มีส่วนในการวางแผนการเรียน และนำแผนการเรียนนี้ไปใช้ได้ ผู้ใหญ่ยังเป็นผู้ที่สามารถตัดสินใจคุณค่าของกิจกรรมการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของตนได้อย่างถูกต้อง โดยทั่วไปครูสอนผู้ใหญ่จึงทำหน้าที่เป็นวิทยากรที่มองสภาพการเรียนรู้ว่าเป็นความพยายามร่วมกัน ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า นักศึกษา

ผู้ใหญ่มีความรู้ในสาขาต่าง ๆ เท่ากับครู แต่ครูควรให้ความเคารพและเห็นคุณค่าในประสบการณ์และความชำนาญของนักศึกษาผู้ใหญ่ และแลกเปลี่ยนกับผู้เรียนไปตามความสามารถของครู

ในด้านกระบวนการเรียนการสอนนั้นมีหลายวิธีด้วยกัน และสามารถแบ่งได้หลายลักษณะ แต่ที่นิยมกันโดยทั่วไปก็คือ การแบ่งวิธีสอนโดยยึดบทบาทของครูและผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสามารถแบ่งลักษณะของการเรียนการสอน เป็น 2 วิธี (รัตนา พุ่มไพศาล, 2529) คือ

1. การเรียนการสอนที่มีครูเป็นศูนย์กลาง หมายถึง ครูเป็นผู้ดำเนินการในกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ เป็นผู้วางแผนการสอน ควบคุมเนื้อหา วัดผลและดำเนินการทุกฝ่าย ภายใต้การสอนโดยเน้นผู้สอนเป็นศูนย์กลาง ส่วนใหญ่ครูจะใช้วิธีการบรรยายและการสาธิต

2. การเรียนการสอนที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้สอนจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนมีบทบาทในด้านความช่วยเหลือ จัดอำนวยความสะดวกมากกว่าสั่งการ โดยส่วนใหญ่ผู้เรียนเป็นผู้วางแผน การเรียน ดำเนินการค้นคว้าหาความรู้และสรุปผลด้วยตนเอง

แต่เนื่องจากในการเรียนการสอนบุคคลที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนนำมาเป็นครูผู้สอน ผู้ใหญ่มักมาจากโรงเรียนภาคปกติทำให้การเรียนการสอนไม่ได้ผลนักดังที่ สุนทร โคตรบรรเทา (2524) ได้กล่าวไว้ว่า "จากประสบการณ์ในการจัดโครงการการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า การใช้ครูที่สอนในโรงเรียนภาคปกติมาสอนผู้ใหญ่ นั้นไม่ค่อยเป็นที่น่าพอใจ จุดอ่อนที่พบเสมอเกี่ยวกับตัวครูเหล่านั้น คือ วิธีการสอน ครูส่วนใหญ่ยังใช้วิธีการสอนผู้ใหญ่ไม่แตกต่างจากการสอนเด็กในภาคปกติ จึงทำให้โครงการการศึกษานอกโรงเรียนที่ผ่านมาไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยจำนวนมากพบว่า ครูที่สอนการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญและเปิดเสรีใช้วิธีการเรียนการสอนและปฏิบัติต่อกับนักศึกษาผู้ใหญ่เสมือนกับว่าเป็นเด็กนักเรียนภาคปกติไม่ค่อยเปิดโอกาสให้นักศึกษาซักถามปัญหาในชั้นเรียน มักจะสอนตามเนื้อหาของบทเรียน (อุณา นพคุณ , 2527) ซึ่งสอดคล้องกับอภิสิทธิ์ รุจจนเวท อาจารย์ใหญ่โรงเรียนผู้ใหญ่สุพรรณภูมิ จังหวัดสุพรรณบุรี และวันชัย ปฏิทัศน์ศึกษานิเทศก์ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุพรรณบุรี (สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2538) ที่ให้แนวคิดถึงสาเหตุที่มีผลทำให้การเรียนการสอนการศึกษาผู้ใหญ่ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ไว้ดังนี้

1. ครูผู้สอน เป็นครูที่สอนอยู่ในระบบโรงเรียน ก็ยังคงติดยึดกับกิจกรรมการสอนที่ตนเคยปฏิบัติ อยู่ในโรงเรียน ไม่มีการนำเทคนิคที่ใหม่ ๆ มากระตุ้น หรือสร้างสิ่งเร้าให้นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน เกิดความกระหายอยากเรียนรู้ และที่สำคัญขาดความเข้าใจในปรัชญาการศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนอย่างถ่องแท้

2. กิจกรรมการเรียนการสอน ที่ครูผู้สอนนำมาใช้สอนนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ยังคงใช้วิธีการสอนเหมือนกับนักเรียนภาคปกติ โดยเน้นที่การสอนแบบบรรยาย และสอนตามเนื้อหา ของบทเรียน โดยมีครูเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ทำให้นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนขาดความสนใจที่จะเรียน

3. กลุ่มเพื่อนร่วมชั้นเรียน เป็นกลุ่มคนที่มีความสำคัญในการชักจูงเพื่อนร่วมชั้นเรียนจะให้เรียนหรือไม่เรียน เพราะนักศึกษาที่อยู่ในวัยนี้กลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลมาก ซึ่งตัวครูผู้สอนต้องสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างเพื่อนนักเรียน และกระตุ้นให้เกิดการอยากที่จะเรียนรู้

4. บรรยากาศในการเรียนการสอน ครูผู้สอนมักจะใช้กฎเกณฑ์ ข้อบังคับที่เคยใช้ในการเรียน การสอนภาคปกติ มาใช้กับนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ทำให้บรรยากาศของการเรียนการสอน เป็นลักษณะของการบังคับ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้ใหญ่ไม่ต้องการ ซึ่งมีผลทำให้นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน เกิดความเบื่อหน่ายและไม่สนใจในการเรียนการสอน

กรมการศึกษานอกโรงเรียนก็ตระหนักดีถึงปัญหาในข้อนี้ จึงให้ความสำคัญในการที่จะให้ผู้ ที่จะทำหน้าที่เป็นครูผู้สอนต้องผ่านการอบรมก่อน แต่อย่างไรก็ตาม ครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นครูที่สอน ในโรงเรียนประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา ในทางปฏิบัติการสอนผู้ใหญ่ก็ยังติดอยู่ในบทบาทเดิม คือ บรรยายและบรรยาย กับการให้การบ้านไปทำเพิ่ม โอกาสที่จะฝึกให้ผู้เรียนเป็นคนแก้ปัญหาได้และคิด เป็นไม่ค่อยได้ฝึกกัน นอกจากวิธีการสอนของครูผู้สอนที่เป็นปัจจัยทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรดังรายงานการศึกษาการวิจัยของ สมพงษ์ แสงอินทร์ (2537) ที่พบว่าสาเหตุที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนไม่ประสบผลสำเร็จ และเป็นเหตุให้นักศึกษาลาออกกลางคัน นั้นส่วนหนึ่งมีเหตุจากครูผู้

สอนไม่สนใจและไม่เป็นกันเองกับนักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 61.40 ครูผู้สอนไม่มีเวลาพบนักศึกษานอก
 เนื่องจากเวลาพบกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 59.60 และครูขาดความเข้าใจในการให้คำปรึกษา คิดเป็นร้อย
 ละ 64.9 ซึ่งตรงกับ การศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดฉะเชิงเทรา (2522) ที่พบว่า
 ปัญหาที่เกิดจากตัวครูผู้สอนนั้นมี ดังนี้

1. ครูสอนเร็ว และรอบรัดเกินกว่าที่นักศึกษาจะรับรู้ได้ทัน
2. ครูไม่ความสนใจ หรือความใกล้ชิดต่อนักศึกษาเท่าที่ควร
3. ครูใช้อารมณ์ในขณะที่ทำการสอน เช่น ตู ต่ำ ต่ำหนิติเตียน พูดถึงปมด้อยของผู้เรียน

เป็นต้น

ลักษณะการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ที่มีประสบการณ์เดิม และชอบแนะนำมากกว่าการถูกสอน ก็เป็น
 อีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร จนพบว่า นักศึกษาผู้ใหญ่ที่มีจำนวน
 มากที่จะออกกลางคัน เพราะมองว่าตนเองนั้นมีความสามารถทางการเรียนต่ำ

จากการศึกษาของนักวิชาการ ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนสาย
 สามัญ และจิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ทำให้พอมองเห็นถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปกับการ
 จัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ประเภทชั้นเรียน ว่าเกิดขึ้นที่ตัวครูและกระบวนการเรียนการ
 สอนเป็นสำคัญ ทำให้ผู้วิจัยมีความคิดว่าน่าจะทดลองนำวิธีการสอนตามแนวปรัชญามนุษยนิยม มา
 ใช้กับการเรียนการสอนของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ประเภทชั้นเรียน เพราะการศึกษาตาม
 แนวปรัชญามนุษยนิยมจะช่วยให้ให้นักศึกษาใช้พลังงานของเขาในการเรียนรู้อย่างแท้จริง ดังที่ แจ็คสัน
 (Jackson , 1968) กล่าวไว้มีใจความว่า การศึกษาเชิงมนุษยนิยมนั้นเป็นการปฏิวัติทางการศึกษา
 เพราะการศึกษาเชิงมนุษยนิยมเน้นถึงการเคารพตัวนักเรียนว่าเป็นบุคคลและเน้นการสร้างสิ่งแวดล้อม
 ที่สนองต่อความต้องการของนักเรียน รวมทั้งให้นักเรียนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกันในชั้นเรียนด้วย
 โรเจอร์ส (Rogers , 1969) กล่าวสนับสนุนว่า การศึกษาไม่ใช่เป็นการเตรียมตัวเพื่อชีวิตแต่เป็น
 ประสบการณ์ชีวิตในตัวของมันเองหลักสูตรควรเห็นความสำคัญของความรู้สึกต่าง ๆ ของนักเรียนเท่าๆ
 กับความรู้ทางวิชาการ ความจริงแล้วการยอมรับความรู้สึกเช่นนั้นจะช่วยส่งเสริมให้เขาได้เรียนเนื้อหา
 ได้เร็วขึ้น และช่วยส่งเสริมให้เป็นคนโดยสมบูรณ์ นักเรียนน่าจะจะได้เรียนรู้อย่างลึกซึ่งเปิดเผย และโดย

การมีส่วนร่วมในการค้นหาความจริงอันจะทำให้เขามีความตระหนักถึงความสัมพันธ์ของเขากับโลกของผู้อื่น รวมทั้งโลกของความรู้ที่เป็นนามธรรม

นักจิตวิทยาการศึกษากลุ่มมนุษยนิยมนี้มีความเชื่อว่า มนุษย์ทุกคนมีคุณค่าและความสามารถที่ยิ่งใหญ่ภายในตนเอง มนุษย์แต่ละคนมีแนวโน้มตามธรรมชาติอยู่แล้วที่จะใฝ่รู้ อยากรู้ อยากรู้เห็น ดังนั้น การเรียนรู้จะต้องเริ่มจากตัวผู้เรียนก่อน ซึ่งตรงตามหลักการของการศึกษานอกโรงเรียนที่เน้นให้กระบวนการเรียนการสอนจะต้องช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าความสามารถของตนเอง (Self-esteem) และมีความเป็นตัวของตัวเอง (Self-actualization) ให้ผู้เรียนรู้จักหัดแก้ปัญหาเอง รู้จักหัดเลือกตัดสินใจ รับผิดชอบในการกระทำของตนเอง รู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง ช่วยตนเองได้ (เกียรติวรรณ อมาตยกุล , 2530)

วิธีการสอนแบบมนุษยนิยมได้มีนักการศึกษาหลายท่านให้คำจำกัดความไว้ และมีความหมายคล้ายคลึงกัน เช่น มอสโควิทซ์ (Moscowitz , 1978) ให้คำจำกัดความว่า วิธีการสอนแบบมนุษยนิยมนั่นคือ การสอนที่ให้ความสำคัญทางด้านวิชาการเท่า ๆ กับความรู้สึก ประสบการณ์ ความจำ ความหวัง แรงดลใจ ความเชื่อ ค่านิยม ความต้องการ และความเพ้อฝันของนักเรียน ให้นักเรียนมีความยกย่องตนเอง (Self-esteem) และความตระหนักในตนเอง มีการคำนึงถึงลักษณะทางอารมณ์ดังกล่าวร่วมกับพัฒนาทางกายด้วย มอสโควิทซ์ยังยอมรับในที่เดียวกันว่าทุกสถานการณ์ของการเรียน นักเรียนจะมีความรู้สึกและอารมณ์เกิดขึ้นด้วยเสมอ จึงควรนำความรู้สึกและอารมณ์นี้มาใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้ เพราะความรู้สึกและอารมณ์มีบทบาทที่ทรงอิทธิพลต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะเห็นว่าสอดคล้องกับความคิดของบราวน์ (Brown , 1975) ที่ว่า มนุษย์มีร่างกาย มนุษย์มีความรู้สึกและจิตใจ การแยกสิ่งเหล่านี้ออกจากกันเท่ากับปฏิเสธความเป็นมนุษย์ของเขา ถ้ารวมสิ่งเหล่านี้เข้าด้วยกันจะช่วยให้มนุษย์มีความเข้าใจตัวเองและรู้ว่าควรทำอะไรต่อไป

Carl Roger (อ้างถึงใน ชุ่นตา นพคุณ , 2527) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการเรียนการสอนเชิงมนุษยนิยมว่า " สำหรับสังคมที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง เช่น สังคมในอดีตการสอนประเภทป้อนความรู้ และทักษะให้ผู้เรียนอาจจะเหมาะสมกับสังคมในเวลานั้น แต่ในสังคมสมัยใหม่ มนุษย์กำลังอยู่ในสภาพ

แวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ดังนั้นเป้าหมายของการศึกษาคควรจะเป็นผู้อำนวยการความสะดวกเพื่อการเรียนรู้ (facilitator of learning) หน้าที่ของผู้สอนก็คือ ผู้อำนวยการความสะดวกเพื่อการเรียนรู้

จากการศึกษาการเรียนการสอนตามปรัชญามนุษยนิยมทำให้พบว่าการเรียนการสอนตามแนวปรัชญามนุษยนิยมจะเน้นที่บทบาทของผู้เรียนเป็นสำคัญ หรือจะกล่าวว่าเป็นการเรียนการสอนที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมีครูเป็นผู้อำนวยการสะดวก ซึ่งมีข้อแตกต่างจากการเรียนการสอนตามปกติของนักศึกษาศึกษานอกโรงเรียน ประเภทชั้นเรียนในปัจจุบันที่มีครูเป็นศูนย์กลาง ดังตารางเปรียบเทียบ ดังนี้ (Knowles อ้างถึงใน สุวรรณฯ ยะกร , 2533)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการเรียนการสอนตามปกติที่มีครูเป็นศูนย์กลางกับการเรียนการสอนตามแนวปรัชญามนุษยนิยมที่มีนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

รายการเปรียบเทียบ	การเรียนการสอนตามปกติ มีครูเป็นศูนย์กลาง	การเรียนการสอนตามแนวปรัชญา มนุษยนิยม มีนักเรียนเป็นศูนย์กลาง
- มโนทัศน์ของผู้เรียน	- อาศัยครูเป็นผู้ตัดสินใจ การเรียน	- เป็นตัวของตัวเอง
- ประสบการณ์ของผู้เรียน	- ครูเป็นผู้เลือกประสบการณ์ ถ่ายทอดให้ผู้เรียน	- ผู้เรียนนำประสบการณ์เดิมที่มี คุณค่ามาใช้ในการเรียนการสอน
- ความพร้อมในการเรียน	- แตกต่างกันตามระดับ วุฒิภาวะ	- แตกต่างกันตามงานและปัญหา ชีวิต
- แรงจูงใจของผู้เรียน กระบวนการเรียน	- มีแรงจูงใจภายนอก เช่น การสนับสนุนและลงโทษ จากครู	- มีแรงจูงใจภายในตนเอง เช่น ความต้องการประกอบกิจกรรม ให้สำเร็จ
- บรรยากาศ	- เป็นทางการ ถืออาวุโส มีการแข่งขันตัดสินใจผิดถูก	- ไม่เป็นทางการ เคารพซึ่งกัน และกัน ความเป็นกันเอง ร่วมมือสนับสนุน และช่วย เหลือซึ่งกันและกัน

รายการเปรียบเทียบ	การเรียนการสอนตามปกติ มีครูเป็นศูนย์กลาง	การเรียนการสอนตามแนวปรัชญา มนุษยนิยม มีนักเรียนเป็นศูนย์กลาง
- การวางแผนการเรียน	- ครูเป็นผู้กำหนด	- ครูและนักเรียนเป็นผู้ร่วมกัน วางแผนการเรียนการสอน
- การวิเคราะห์ความ ต้องการ	- ครูเป็นผู้กำหนด	- ครูและนักเรียนร่วมกัน กำหนดความต้องการ
- การกำหนดจุดมุ่งหมาย ในการเรียน	- ครูเป็นผู้กำหนดแต่ผู้เดียว	- ครูและนักเรียนร่วมกัน กำหนดจุดมุ่งหมายในการ เรียน
- รูปแบบหลักสูตร	- แบ่งเนื้อหาเป็นหน่วยย่อย ตายตัว ไม่มีการยืดหยุ่น เนื้อหาในหลักสูตรสอดคล้อง ตามหลักการและเหตุผล	- หลักสูตรมีความยืดหยุ่นถือ เอาความพร้อมและความ สนใจของนักเรียนเป็นหลัก สำคัญ
- กิจกรรมการเรียน	- ใช้วิธีถ่ายทอดความรู้ จัด การบรรยาย การกำหนด เรื่องให้อ่าน	- เป็นการศึกษาด้วยตนเอง อาศัยประสบการณ์มา บูรณาการเข้ากับเนื้อหา
- การประเมินผล	- ครูเป็นผู้ประเมินผล	- ครูและนักเรียนร่วมกัน ประเมินผล

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ทราบว่า วิธีการสอนตามแนวปรัชญามนุษยนิยมเป็นวิธีการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน คำนี้ถึงด้านวิชาการควบคู่ไปกับความรู้สึกของตัวผู้เรียนเป็นหลัก โดยที่ครูเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งระดับการศึกษาของตัวครูที่สอนนักศึกษาผู้ใหญ่ไม่น่าส่งผลกระทบต่อผลการเรียนการสอนแบบมนุษยนิยม ผู้วิจัยจึงเกิดความคิดและมีความประสงค์ที่จะนำวิธีการสอนตามแนวปรัชญามนุษยนิยมมาทดลองใช้ในการเรียนการสอนของหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ประเภทชั้นเรียนเนื่องจากเห็นว่าการเรียนการสอนในหลักสูตรของการศึกษานอกโรงเรียนยังไม่มีผู้ใดนำวิธีการสอนตามแนวปรัชญามนุษยนิยมมาทดลองสอนเลย และวิธีการสอนตามแนวปรัชญามนุษยนิยมก็เป็นวิธีสอนที่ให้ความสำคัญทั้งทางด้านวิชาการและตัวผู้เรียนโดยให้ตัวผู้เรียนเกิดความตระหนักในตนเอง ซึ่งก็ตรงกับหลักการของการศึกษานอกโรงเรียน ที่มุ่งเน้นการพึ่งพาตนเองของผู้เรียน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2535) และผู้วิจัยคิดว่าวิธีการสอนตามแนวปรัชญามนุษยนิยม เป็นวิธีสอนที่ดีอีกวิธีหนึ่งที่สอนให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ และมีความเชื่อมั่นในตนเองจึงเหมาะที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนทางการศึกษานอกโรงเรียนให้แพร่หลายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาส่งเสริมคุณภาพชีวิต (บังคับ) ก่อนการทดลองและหลังการทดลองของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ประเภทชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ด้วยวิธีสอนตามแนวปรัชญามนุษยนิยม
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาส่งเสริมคุณภาพชีวิต (บังคับ) ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ประเภทชั้นเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เรียนด้วยวิธีการสอนตามแนวปรัชญามนุษยนิยมกับวิธีสอนตามปกติ

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ประเภทชั้นเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เรียนด้วยวิธีการสอนตามแนวปรัชญามนุษยนิยม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลอง
2. นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน สายสามัญ ประเภทชั้นเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เรียนด้วยวิธีการสอนตามแนวปรัชญามนุษยนิยม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าวิธีการสอนตามปกติ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษา การศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ประเภทชั้นเรียน ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุพรรณบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาส่งเสริมคุณภาพชีวิต (บังคับ) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 จำนวน 4 ห้องเรียน มีนักศึกษา 120 คน
2. กลุ่มตัวอย่างประชากรสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ได้จากการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ประเภทชั้นเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาส่งเสริมคุณภาพชีวิต (บังคับ) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 ของโรงเรียนผู้ใหญ่สุพรรณภูมิ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 2 ห้องเรียน มีนักศึกษา 60 คน โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 30 คน เพื่อให้ทั้งสองกลุ่มมีพื้นฐานความรู้เท่าเทียมกัน จึงจัดกระทำดังนี้
 - 2.1 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาส่งเสริมคุณภาพชีวิต (บังคับ) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 50 ข้อ ทำการทดสอบก่อนการเรียน (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาทั้ง 60 คน
 - 2.2 นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบของนักศึกษาทั้ง 60 คน มาเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย แล้วจับคู่คะแนนของนักศึกษาที่มีคะแนนที่เท่ากันหรือใกล้เคียงกัน จะได้นักศึกษาจำนวน

2.3 สุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ให้นักศึกษากลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มทดลองและนักศึกษากลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มควบคุม

2.3.1 กลุ่มทดลอง ได้รับการสอนด้วยวิธีตามแนวปรัชญามนุษยนิยม จำนวน 30 คน สอนโดยผู้วิจัย

2.3.2 กลุ่มควบคุม ได้รับการสอนด้วยวิธีสอนตามปกติ จำนวน 30 คน สอนโดยครูผู้สอนปกติ

3. ระยะเวลาในการทดลอง กลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มใช้เวลาการทดลอง 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 คาบ ๆ ละ 50 นาที

4. ตัวแปรที่นำมาศึกษาในการวิจัย ประกอบด้วย

4.1 ตัวแปรอิสระคือ วิธีสอนที่แบ่งเป็น

4.1.1 วิธีสอนตามแนวปรัชญามนุษยนิยม

4.1.2 วิธีสอนตามปกติ

4.2 ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ประเภทชั้นเรียน

5. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง เป็นเนื้อหาของวิชาส่งเสริมคุณภาพชีวิต(บังคับ) ซึ่งเป็นวิชาบังคับวิชาหนึ่งที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน พุทธศักราช 2530 ซึ่งวิชานี้มีเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับตัวผู้เรียน โดยเริ่มจากสิ่งรอบๆ ตัวไปยังสิ่งไกลตัว แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ ชีวิตและความ เป็นอยู่ รักเมืองไทย ท่องไปในโลกกว้าง และพลังงานกับชีวิตประจำวัน สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดเนื้อหาที่จะนำมาสร้างแผนการสอน สำหรับการวิจัยในเรื่องชีวิตและความ เป็นอยู่เพียงตอนเดียวเท่านั้นซึ่งมีเนื้อหา ดังนี้

ชีวิตและความเป็นอยู่

- การเลือกคู่ครอง , การครองเรือน
- อนามัยแม่และเด็ก
- การอบรมเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัว
- ความรับผิดชอบของสมาชิกในครอบครัว
- สุขภาพจิต
- ธรรมะสำหรับชีวิตประจำวัน
- การรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาชุมชน
- สิทธิเสรีภาพและหน้าที่ของปวงชนชาวไทย
- กฎหมายครอบครัว
- การปกครองท้องถิ่น
- เศรษฐกิจในครอบครัวและชุมชน

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ครูผู้สอนนักศึกษากลุ่มควบคุม เป็นครูที่มีความสามารถในการสอนเท่าเทียมกับ ครูผู้สอนทั่ว ๆ ไปและมีความสามารถเท่าเทียมกับ ครูผู้สอน นักศึกษากลุ่มทดลอง
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ประเภทชั้นเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ไม่เคยได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนตามแนวปรัชญามนุษยนิยมมาก่อน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

วิธีการสอนตามแนวปรัชญามนุษยนิยม หมายถึง วิธีการสอนที่ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนและองค์ประกอบทั้งในด้านความรู้ ความรู้สึก โดยการจัดประสบการณ์ให้นักเรียนมีการยอมรับความยกย่องตนเอง และความตระหนักในตนเอง

วิธีสอนตามปกติ หมายถึง วิธีสอนที่พบอยู่ในทางปฏิบัติจากการศึกษาข้อมูลของผู้วิจัยซึ่งมักจะเป็นวิธีที่มีครูประจำกลุ่มเป็นผู้บรรยายและสรุปเนื้อหาตามบทเรียนให้นักศึกษาฟัง ซึ่งเป็นการสื่อสารทางเดียว นักศึกษามีปฏิสัมพันธ์ในการเรียนการสอนน้อย ซึ่งมีขั้นตอนในการสอนดังนี้ ชี้นำเข้าสู่บทเรียน ชี้นำสอน และชี้นำสรุป

นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน หมายถึง นักศึกษา ที่ลงทะเบียนเรียนหลักสูตรการศึกษา
นอกระบบ ประถมศึกษาตอนต้น ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดสุพรรณบุรี ภาคเรียนที่ 2
ปีการศึกษา 2538

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนที่ได้จากการทำการทดสอบก่อนการเรียนและหลัง
การเรียนของนักศึกษาผู้ใหญ่ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 ศูนย์การ
ศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดสุพรรณบุรี โดยให้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

วิชาส่งเสริมคุณภาพชีวิต (บังคับ) หมายถึง หมวดวิชาบังคับหมวดหนึ่งในหลักสูตรการ
ศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2530 ซึ่งว่าด้วยเรื่อง ชีวิตและความ
เป็นอยู่ รักเมืองไทย ท่องไปในโลกกว้าง และพลังงานกับชีวิตประจำวัน

กลุ่มทดลอง หมายถึง กลุ่มนักศึกษาที่สอนโดยวิธีสอนตามแนวปรัชญามนุษยนิยม

กลุ่มควบคุม หมายถึง กลุ่มนักศึกษาที่ดำเนินการเรียนการสอนโดยวิธีสอนตามปกติ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนในการเลือกใช้วิธีสอนที่เหมาะสมกับ
เนื้อหาวิชาต่อไป
2. เป็นแนวทางสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนได้พิจารณาถึงความ
เหมาะสมในการเลือกใช้วิธีการสอนตามแนวปรัชญามนุษยนิยมสำหรับการศึกษาประจำชั้นเรียนต่อไป
3. เป็นการส่งเสริม เผยแพร่แนวคิดและกระบวนการเรียนการสอนตามแนวปรัชญามนุษยนิยม
สำหรับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

4. การศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางให้เกิดการศึกษาวิจัยในด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนแบบมนุษยนิยมต่อไป

5. ทำให้นักศึกษาที่ได้เรียนด้วยวิธีสอนตามแนวปรัชญามนุษยนิยมมีเจตนาที่ดีต่อการเรียนการสอน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย